

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

УДК 334.732.2-027.63(477)

JEL: E 42

**Функціонування суб'єктів кредитної кооперації:
зарубіжний досвід та виклики для України**Кропивко М.М.¹ , Микитюк Д.М.²¹Національна академія аграрних наук України²Науково-дослідний інститут «Укрпроагропродуктивність» E-mail: krop2002@ukr.net

Кропивко М.М., Микитюк Д.М.
Функціонування суб'єктів кредитної кооперації: зарубіжний досвід та виклики для України. Економіка та управління АПК. 2019. № 2. С.89–95.

Kropyvko M.M., Mykityuk D.M.
Funkcionuvannya sub'ektiv kredytnoi kooperacii: zarubizhnyj dosvid ta vyklyky dlja Ukrainy. Ekonomika ta upravlinnya APK. 2019. No 2. PP.89–95.

Рукопис отримано: 06.09.2019р.
Прийнято: 03.10.2019р.
Затверджено до друку: 01.12.2019р.

doi: 10.33245/2310-9262-2019-151-2-89-95

Встановлено, що існуюча банківська система спрямована, насамперед, на кредитування висококонцентрованих сільськогосподарських підприємств і не адаптована до потреб малих форм господарювання на селі. Тому створення ефективного механізму кредитування суб'єктів малого й середнього сільськогосподарського виробництва через систему кредитної кооперації наразі набуває особливої актуальності.

Сільська кредитна кооперація – це паралельна банкам, альтернативна фінансова система, яка почала міцно займати свою нішу в кредитно-фінансовій системі країни. Її напрям діяльності – фінансове обслуговування малих і середніх підприємств та жителів села, які не можуть обслуговуватися в банках сільських регіонів.

Доведено, що ефективна діяльність кредитної кооперації залежить від створення відповідних передумов. Це, насамперед, добровільність утворення установ кредитної кооперації та акумуляція коштів фізичних і юридичних осіб; цілеспрямованість кредитної кооперації на забезпечення режиму найбільшого сприяння її учасникам за кредитного, розрахункового, консультаційного та інших видів обслуговування; визнання різноманіття організаційних форм установ кредитної кооперації; цілеспрямованого використання акумульованих фінансових ресурсів переважно на виробничі цілі; надання фінансової підтримки кредитної кооперації, юридичної та консультаційної допомоги з боку держави.

Встановлено, що економічна сутність кредитної кооперації здебільшого визначається не видом і напрямом діяльності учасників, а специфікою дій та функцій, які вони кооперують. Залучення в обіг кредитними спілками тимчасово вільних коштів усіх категорій населення дасть змогу використовувати його доходи в районах проживання, зокрема спрямовувати їх на розвиток аграрного сектору.

Обґрунтовано, що створення кредитних спілок слід розглядати як стимулювання розвитку малих форм господарювання, включаючи: стимулювання розвитку виробництва та переробки сільськогосподарської продукції в особистих селянських та малих фермерських господарствах, а також розвиток інших малих форм господарювання в аграрному секторі та переробній промисловості (в тому числі стимулювання створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів); розширення доступності кредитних ресурсів для особистих селянських та фермерських господарств, а також для кооперативних формувань з виробництва, переробки і збуту сільськогосподарської продукції та надання послуг.

Ключові слова: кредитна кооперація, кредитна спілка, населення, особисте селянське господарство, фермерське господарство, держава.

Постановка проблеми. У процесі ринкових перетворень в аграрному секторі з'явилась значна кількість малих виробників сільськогосподарської продукції, що функціонують на

основі приватної власності: фермерські господарства, кооперативи, особисті селянські господарства населення. На їх частку припадає понад 50 % виробленої в країні сільськогосподарської продукції.

сподарської продукції. Проте, не зважаючи на значну роль цього сектору в забезпеченні країни сільськогосподарськими продуктами, його розвиток стримується через обмежений доступ до фінансових, зокрема кредитних ресурсів. Це є однією з найважливіших проблем аграрного виробництва в сучасній Україні.

Банківські кредити в більшості випадків залишаються недоступними багатьом суб'єктам підприємницької діяльності в сфері агробізнесу через складність оформлення або відсутність ліквідної застави. Існуюча банківська система спрямована, насамперед, на кредитування висококонцентрованих сільськогосподарських підприємств і не адаптована до потреб малих форм господарювання на селі. Тому створення ефективного механізму кредитування суб'єктів малого й середнього сільськогосподарського виробництва через систему кредитної кооперації на сьогодні набуває особливої актуальності.

Сільська кредитна кооперація – це паралельна банкам, альтернативна фінансова система, яка почала міцно займати свою нішу в кредитно-фінансовій системі країни. Її пріоритетним напрямом діяльності є фінансове обслуговування малих і середніх підприємців та жителів села, які не можуть обслуговуватися в комерційних банках з різних суб'єктивних та об'єктивних причин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Окремі аспекти названих проблем частково досліджували А. Аззі, М. Аліман, Г. Аскхофф, Д. Бартон, Г. Гойл, В. Зіновчук, Д. Інглсбі, Ж.-П. Кано, Г. Климко, О. Крисальний, А. Кредісов, О. Карасик, Я. Макферсон, М. Малік, В. Марочко, О. Могильний, Л. Молдаван, А. Морозов, Р. Може, Г. Мюнкнер, Т. Ожелевська, А. Оленчик, А. Пантелеймоненко, Б. Пасхавер, А. Поручник, П. Саблук, В. Семчик, А. Філіпенко, М. Шаарс та деякі інші вітчизняні і зарубіжні вчені. Однак, особливості становлення світової системи кредитної кооперації та шляхи використання міжнародного досвіду для формування ефективного кооперативного сектору у фінансово-кредитній системі України залишилися недослідженими сучасною економічною наукою.

Метою дослідження є розробка практичних рекомендацій на основі узагальнення світового досвіду щодо створення й подальшого розвитку суб'єктів кредитної кооперації у вітчизняній практиці, обґрунтування пріоритетів їхньої діяльності на рівні малих форм господарювання та сільських територій.

Матеріал і методи дослідження. В процесі дослідження застосовували різноманітні наукові методи. За допомогою методу історичного

аналізу виявлені особливості еволюційного розвитку кредитної кооперації в різних країнах. Статистичний метод дозволив зробити узагальнення стану та виявити динаміку розвитку кредитної кооперації за певних соціально-економічних умов розвитку країни. Застосування методу порівняння сприяло визначенню специфіки національних систем та особливостей різних моделей кредитної кооперації. Логічний метод та метод аналогії – розробити схему побудови перспективних для українських умов форм кредитної кооперації.

Результати дослідження та обговорення.

Аналізуючи природу кредитної кооперації, слід розглянути один аспект за організації кооперативу, який обговорювали в економічній літературі в першій третині ХХ століття. С. Маслов у своїй роботі «Селянське господарство. Нариси економіки дрібного землеробства» (1920 р.) відповідає так: «... Кредитні кооперативи поки більше приваблюють селян середньої заможності; малопотужне селянство в більш обмеженій мірі бере участь в кредитних товариствах, а більш заможне селянство займає в кредитних кооперативах наступне місце за середніми селянськими групами» [1, с. 171].

Видатний вчений-аграрник О.В. Чайнов справедливо вважав, що велике господарство легше і дешевше отримує кредит, – звідси основи для кредитної кооперації [2]. На думку вченого, кредитна кооперація відбирає від селянських господарств функції і операції, які економічно підготовлені до кооперативного об'єднання, дозволяє отримати більший економічний ефект, ніж в рамках окремих селянських господарств.

У багатьох країнах специфічні проблеми дрібного сільського кредиту вирішували шляхом створення спеціалізованих кооперативних кредитних інститутів. За розміром власного капіталу і широтою операцій деякі з них входять в першу двадцятку комерційних банків. Це голландський Rabobank, мережа німецьких Райффайзенбанк, французький Кредит-Агріколь, американська Фарм Кредит Систем, відмінною ознакою яких є їх кооперативне походження, оскільки свого часу всі вони були створені на основі кредитних кооперативів, які підтримуються (Німеччина, Швеція) або ініційовані (США, Франція, Японія) державою [3].

Досвід організації і роботи системи кооперативних банків у країнах Західної Європи і кооперативних систем в економіках, що розвиваються Східної Європи і Південно-Східної Азії може бути корисний в нашій країні, насамперед, в сфері фінансової підтримки оборотного капіталу і визначенні нормативно-правових

меж діяльності всіх мікрофінансових організацій кооперативного типу.

Зарубіжний досвід багатьох країн свідчить про те, що кооперативи стали наймасовішими економічними організаціями і займають велику питому вагу в інвестуванні проектів аграрного сектору.

Об'єктивною основою розвитку кооперативного руху для всіх країн виступає сільськогосподарське виробництво, потреба в забезпеченні фінансовими ресурсами малого підприємництва на селі.

Ефективна діяльність кредитної кооперації пов'язана зі створенням відповідних передумов. Це, насамперед, добровільність утворення установ кредитної кооперації та акумуляція коштів фізичних і юридичних осіб; цілеспрямованість кредитної кооперації на забезпечення режиму найбільшого сприяння її учасникам за кредитного, розрахункового, консультаційного та інших видів обслуговування; визнання різноманіття організаційних форм установ кредитної кооперації; напрям використання акумульованих фінансових ресурсів переважно на виробничі цілі; надання фінансової підтримки кредитної кооперації та юридичної і консультаційної допомоги з боку держави.

Таким чином, за багаторічного функціонування кредитної кооперації в зарубіжних країнах сформувалася трирівнева організаційна структура з чітким розмежуванням функцій між її окремими ланками: низові кредитні кооперативи; регіональні кооперативні банки; центральний кооперативний банк.

Системи кредитної кооперації в зарубіжних країнах перебувають в постійному розвитку, адаптуючись до мінливих економічних умов. Удосконалюються їх організаційні моделі, з'являються нові форми і типи кредитних кооперативів. Відбувається концентрація кредитних установ і їх розшарування на якісно різні групи. Розширюється коло фінансових послуг, які вони надають, включаючи такі види як факторинг, форфейтинг, лізинг та ін. Темпи розвитку кредитної кооперації вищі, а обсяги наданих послуг ширші в тих країнах, де вона отримує державну підтримку (законодавчу, фінансову, організаційну).

Згідно з чинним законодавством, кредитною спілкою є об'єднання селянських господарств, фізичних осіб, а також професійних спілок та їх об'єднань, з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні й наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки.

При цьому, існують суттєві відмінності кредитних спілок від інших видів фінансово-кре-

дитних установ. Кредитна спілка (КС) – це неприбуткова організація, яка надає кредити лише своїм членам. Мінімальна чисельність засновників (членів) такої спілки становить 50 осіб. Ці особи мають бути об'єднані хоча б за однією з трьох ознак: спільне місце роботи чи навчання; належність до однієї професійної спілки, об'єднання професійних спілок, іншої громадської чи релігійної організації; проживання в одному селі, селищі, місті, районі чи області. Увесь капітал кредитної спілки належить її членам на правах спільної часткової власності. Право управління у прийнятті управлінських рішень, незалежно від частки у капіталі кредитної спілки, розподіляється за принципом «один член – один голос» [4, с. 35].

Аналіз розвитку кредитних спілок свідчить, що їх кількість має динаміку до зменшення. Так, в 2017 р., порівняно із 2016, їхня кількість зменшилася майже вдвічі і становить 378 кредитних установ.

При цьому, процеси зменшення відбуваються й у чисельності членів кредитних спілок. Порівняно з 2016 р. кількість членів кредитних спілок України зменшилася на 13,7 % і у 2017 р. склала 581,9 тис. осіб. Ці процеси пов'язані, насамперед, з невідповідністю місці створення такої організаційно-правової форми сучасним напрямом діяльності. Адже головною метою створення кредитних спілок було акумулювання тимчасово вільних коштів домогосподарств сільського населення і міських домогосподарств з метою надання їм пільгових кредитів.

За даними Нацкомфінпослуг за 2017 рік, на кредитування фермерських господарств припадає найменша частка в загальному обсязі виданих КС кредитів – 3,3 % (або 58,3 млн грн). Частка кредитування ведення особистих селянських господарств становить 10,3 % (або 184 млн грн). Частка найбільш ризикових комерційних кредитів – 7,8 % (або 139,6 млн грн). Найбільшим попитом досі користуються споживчі кредити – 58,9 % (або 1,05 млрд грн).

Найбільшу кількість КС (32,5 %) надають кредити за середньозваженою ставкою в межах від 40 до 50 % річних, більше половини КС (53,1 %) – від 30 до 50 % річних.

Середній розмір одного кредиту становить 11,3 тис. грн, внесків на депозитні рахунки – 33,1 тис. грн.

У деяких економічних працях стосовно формування в Україні системи сільськогосподарських кредитних спілок висловлюється думка, що із відсутності в аграрному секторі подібних кредитних організацій не варто робити трагедії, оскільки є й інші форми кредитування села [5]. Згадують також інтеграцію з фінансово-промис-

ловими об'єднаннями. Головне – розвиваються комерційні банки, які активно проникають у сільські регіони, відкриваючи там свої філії.

І все ж об'єднання дрібних і середніх сільгоспвиробників у кредитні спілки дало б змогу розв'язати низку проблем. Розміщення кредиту в спілці, а не між позичальниками значно зменшує витрати. Колективна відповідальність її членів за отриманий кредит у багато разів підвищує рівень його повернення. Кредитні спілки акумулюють фінансові ресурси сільського населення, які є резервом кредитування аграрного виробництва. Водночас суб'єкти господарювання, об'єднавшись у кредитну спілку, зберігають самостійність.

Система кредитних спілок дає змогу державі раціональніше допомагати сільському господарству, оскільки гарантує виробниче використання ресурсів і підвищує рівень їх повернення. Крім того, фінансова підтримка державою кредитної кооперації спрямовується (відповідно до законодавства) тільки на цільовий розвиток перспективних програм [6].

Комерційні банки розглядають кредитні спілки лише як посередницьку ланку, котра дає змогу об'єднати дрібних товаровиробників і створити вигідні умови для роботи з клієнтами, які мають потребу в дрібному кредиті.

Зосереджені в кредитній спілці, ці ресурси можуть тимчасово перерозподілятися на розвиток виробництва, забезпечення інших життєво необхідних потреб на території проживання їх учасників та засновників. Організація та діяльність кредитної спілки тим і вигідна, що за відносно невеликих доходів товаровиробників дає змогу кожному з них періодично здійснювати інноваційну діяльність, інвестиційні проекти. У кредитній спілці можуть консолідуватися грошові кошти різних за рівнем доходів сільськогосподарських товаровиробників.

Економічна сутність кредитної кооперації здебільшого визначається не видом і напрямом діяльності учасників, а специфікою дій та функцій, які вони кооперують. Залучення в обіг спілок тимчасово вільних коштів усіх категорій населення дасть змогу використовувати його доходи в районах проживання, зокрема спрямовувати їх на розвиток аграрного сектору.

Водночас сільськогосподарське виробництво та соціальна сфера сільських населених пунктів перебувають під сильним пресингом нестачі фінансових ресурсів [7]. Певна частка тимчасово вільних фінансових ресурсів населення обертається неформально, неорганізовано, що збільшує фінансовий ризик позичальника. Впровадження кредитної кооперації в сільській місцевості матиме успіх, якщо в іде-

ології цього напряму розвитку ринкових відносин не буде його протиставлення формуванню та розвитку кредитних відносин через банківську систему.

Деякі труднощі з'ясування економічної сутності кредитної кооперації пояснюються подібністю функціональних операцій, які виконують в кредитній спілці, з банківськими. Слід чітко усвідомлювати відмінності у діяльності кредитних спілок, банків та інших кредитних організацій. Останні є комерційними структурами, призначення яких – організація грошових потоків, обслуговування грошового обігу, кредитування фізичних і юридичних осіб. При цьому вони одержують визначений розмір прибутку. Кредитна спілка, як і будь-яка юридична особа, неодмінно є клієнтом банку. Кредитна спілка, сформована на селі, за чинним законодавством створюється як некомерційна організація, яка не ставить за основну мету систематичне отримання прибутку, її некомерційна сутність характеризується такими ознаками:

1. Основна мета діяльності кредитної спілки полягає в наданні послуг певного змісту лише членам спілки за рахунок концентрації здебільшого їхніх власних грошових ресурсів.

2. Мета концентрації фінансових ресурсів у кредитній спілці – надання можливості кожному її члену періодично збільшувати свої фінансові ресурси для господарської діяльності.

3. Користування цими ресурсами є тимчасовим (вони надаються на певний термін), оформляється договором позики між спілкою та її членом. Для члена спілки зазначені ресурси є позиковими і їх не можна прирівнювати до його доходів.

Дохід член спілки може отримати за межами кредитної спілки у процесі використання позикових засобів у різних видах комерційної діяльності або не отримати – якщо використає позики на споживчі цілі. Але і в цьому випадку він зобов'язаний повернути отриману від спілки позику – із реальних доходів від інших видів діяльності.

Кредитна кооперація в сільській місцевості має специфічні особливості, які дають підставу виокремити її в самостійну сферу фінансових відносин: близькість до місця проживання; обмеженість учасників довірчими відносинами; надійність оцінки кредитоспроможності учасників; солідарна субсидіарна відповідальність членів кооперації; можливість оперувати малими розмірами вкладень і позик; безприбуткове визначення ціни послуг; гнучкість процентних ставок тощо [8].

Саме кредитні спілки спроможні забезпечити кредитування особистих селянських гос-

подарств. Позика може бути використана на такі цілі: розширення особистого селянського господарства; відновлення зношених засобів виробництва та придбання нових; покриття тимчасової нестачі оборотних коштів тощо.

З'ясувати, наскільки вигідно брати позику, допоможе складений бізнес-план.

Збір необхідних документів – процес нескладний, клієнт має подати: витяг із господарської книги; довідку про склад сім'ї; клопотання сільської ради про виділення позикових коштів фізичній особі, яка звернулася за кредитом (наявність цього документа бажана, але не обов'язкова); договір поруки; заявку на кредит; бізнес-план.

Перші три з перелічених документів можна отримати в сільській раді. Договір поруки заповнюється гарантими потенційного позичальника, чії підписи також завіряються в сільській раді. Решту документів – заявку і бізнес-план – складають спільно з фахівцем кредитної спілки. Довідки про свої доходи поручителі беруть за місцем роботи (для працюючих осіб) або в службі соціального забезпечення (для пенсіонерів).

Правила кредитної спілки передбачають три варіанти погашення позики та сплати відсотків [9].

1. Щомісячне погашення відсотків та основного боргу. Цей варіант зручний для клієнтів, які мають регулярні надходження коштів (заробітна плата, пенсія, виторг від реалізації молока тощо).

2. Щомісячне погашення відсотків і щоквартальне погашення основного боргу. Цей порядок розрахунку за кредитними зобов'язаннями прийнятний для позичальників, які мають сезонні надходження коштів. Якщо позичальник, вибравши цей варіант повернення позики, не в змозі щомісяця погашати відсотки, спілка приймає процентні платежі за три місяці у формі попередньої оплати.

3. Одноразове погашення відсотків і щоквартальне погашення основного боргу.

Досвід свідчить, що деякі позичальники прагнуть якомога швидше розрахуватися з кооперативом, не чекаючи закінчення терміну позики. Однак у цьому разі згідно з умовами кредитного договору відсотки перерахуванню не підлягають.

За створення кредитної спілки із залученням приватних сільськогосподарських товаровиробників, підприємств переробної та обслуговуючої сфер допускається участь у ній значних за розміром підприємств та високий ступінь концентрації грошового капіталу. Це дає змогу ширше запроваджувати прогресив-

ні технології, використовувати сучасну техніку, що сприяє підвищенню інтенсифікації та зростанню ефективності агропромислового виробництва. Організація обігу грошових ресурсів на території проживання їх одержувачів на базі створення кредитних спілок сприяє не тільки розширенню виробничої діяльності учасників кооперації, а й соціальним перетворенням, покращенню умов проживання населення [10].

Для реального виникнення кредитної кооперації потрібна цілеспрямована підтримка держави: створення адекватної нормативної бази та навчання сільських жителів кооперативним принципам, можлива і фінансова допомога новостворюваним спілкам [11].

Загальновідомо, що в банківському та фінансовому обслуговуванні сільського господарства є свої особливості. Зважаючи на низьку рентабельність і високу капіталоємність виробництва тут не завжди доречно застосовувати суто комерційний підхід [12]. З огляду на це, вирішення низки специфічних, але важливих проблем сільськогосподарського виробництва й сільської місцевості могла б узяти на себе кредитна кооперація за відповідної підтримки на державному, місцевому рівнях.

Висновки. Отже, для сільського населення кредитна кооперація – це доступ до фінансових ресурсів з метою задоволення своїх виробничих, соціальних і культурних потреб, створення нових робочих місць і наявність можливості для розміщення заощаджень пайовиків на вигідних для них умовах.

Для органів місцевого самоврядування – це мобілізація місцевих ресурсів і залучених коштів на розвиток сільських територій, створення додаткових джерел для поповнення місцевого бюджету та інструмент для вирішення соціальних проблем, забезпечення зайнятості й підвищення доходів населення.

Створення кредитних спілок слід розглядати як стимулювання розвитку малих форм господарювання, включаючи: стимулювання розвитку виробництва та переробки сільськогосподарської продукції в особистих селянських та малих фермерських господарствах, а також розвиток інших малих форм господарювання в аграрному секторі та переробній промисловості (в тому числі стимулювання створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів); розширення доступності кредитних ресурсів для особистих селянських та фермерських господарств, а також для кооперативних формувань з виробництва, переробки і збуту сільськогосподарської продукції та надання послуг.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Маслов С. Крестьянское хозяйство. Очерки экономики мелкого земледелия. 4-е изд. Москва, 1920. 333 с.
2. Чайнов А.В. Основные идеи и формы организации крестьянской кооперации. Избранные произведения. Москва: Московский рабочий, 1989. 223 с.
3. Добровольська О.В. Кредитна кооперація: проблеми та перспективи розвитку в Україні. Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. 2017. № 1. С. 88–97.
4. Колеснікова Г.В. Кредитна кооперація як спеціальний режим підтримки малого підприємництва в сучасних умовах. Економічний вісник Донбасу. 2017. № 2. С. 138–142.
5. Інтеграція та самоорганізація аграрного бізнесу: монографія / Ю.О. Лупенко та ін. за ред. М.Ф. Кропивка, В.В. Россохи. Київ: ННЦ ІАЕ, 2015. 484 с.
6. Куровська Н.О. Кредитна кооперація в Україні: стан та перспективи розвитку. Вісник Житомирського національного агроєкологічного університету. 2012. № 1(2). С. 105–110.
7. Барабаш Л.В., Власюк С.А. Кредитна кооперація як пріоритетний напрям фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. 2014. Вип. 200(3). С. 74–80.
8. Гнатківський Б.М., Бульботка О. Національна кредитна кооперація в контексті міжнародного досвіду: теоретичні аспекти. Економіка Криму. 2013. № 1. С. 116–122.
9. Хомутенко В.П., Немченко В.В., Волкова О.Г., Хомутенко А.В. Кредитна кооперація України: сучасний стан та перспективи розбудови: монографія. Одеса: Друк Південь, 2010. 347 с.
10. Красноручий О.О., Крутько М.А. Сільськогосподарська обслуговуюча та фінансово-кредитна кооперація: механізми та інструментарій розвитку: монографія. Харків: Смугаста типографія, 2014. 260 с.
11. Баби́дорич Л.І. Кредитна спілка як особливий вид економічної організації. Вісник Одеського національного університету. Економіка, 2014. Т. 19. Вип. 2(5). С. 94–98.
12. Маліновська О.Я. Кредитні спілки як джерело забезпечення кредитними ресурсами суб'єктів малого бізнесу. Економічний вісник університету. 2015. Вип. 27/1. С. 217–221.

REFERENCES

1. Maslov S. (1920). *Krest'janskoe hozjajstvo. Oчерки jekonomiki melkogo zemledelija* [Peasant farming. Essays on the Economics of Small Farming]. 4 ed. Moscow. 333 p.
2. Chajanov A.V. (1989). *Osnovnye idei i formy organizacii krest'janskoj kooperacii. Izbrannye proizvedenija* [The main ideas and forms of organization of peasant cooperation. Selected works]. Moscow: Moskovskij rabochij, 223 p.
3. Dobrovols'ka O.V. (2017). *Kredytна kooperacija: problemy ta perspektyvy rozvytku v Ukraїni*. [Credit cooperation: problems and prospects for development in Ukraine]. *Visnyk Zaporiz'kogo nacional'nogo universytetu* [Bulletin of Zaporizhzhya National University]. *Ekonomichni nauky* [Economic sciences]. No 1, pp. 88–97.
4. Koljesnikova G.V. (2017). *Kredytна kooperacija jak special'nyj rezhym pidtrymky malogo pidpryjemnytva*

v suchasnyh umovah [Credit cooperation as a special mode of support for small business in modern conditions]. *Ekonomichnyj visnyk Donbasu* [Economic Bulletin of Donbass]. No 2, pp. 138–142.

5. Lupenko Ju.O., Kropyvko M.F., Malik M.J. та in. (2015). *Integracija ta samoorganizacija agrarnogo biznesu: monografija* [Agrarian business integration and self-organization: a monograph] / za red. M.F. Kropyvka, V.V. Rossohy. Kyiv: NNC IAE. 484 p.

6. Kurovs'ka N.O. (2012). *Kredytна kooperacija v Ukraїni: stan ta perspektyvy rozvytku*. [Credit cooperation in Ukraine: the state and prospects of development]. *Visnyk Zhytomyr'skogo nacional'nogo agroekologichnogo universytetu* [Bulletin of Zhytomyr National Agro-Ecological University]. No 1(2), pp. 105–110.

7. Barabash L.V., Vlasjuk S.A. (2014). *Kredytна kooperacija jak prіorytetnyj naprjam finansovogo zabezpechennja dijnal'nosti sil's'kogospodars'kyh pidpryjemstv* [Credit cooperation as a priority area of financial support for agricultural enterprises]. *Naukovyj visnyk Nacional'nogo universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannja Ukraїny* [Scientific Bulletin of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine]. *Ekonomika, agrarnyj menedzhment, biznes* [Economics, agrarian management, business]. Issue 200(3), pp. 74–80.

8. Gnatkiv's'kyj B.M., Bul'botka O. (2013). *Nacional'na kredytна kooperacija v konteksti mizhnarodnogo dosvidu: teoretychni aspektyx* [National Credit Cooperation in the Context of International Experience: Theoretical Aspects]. *Ekonomika Krymu* [Economy of Crimea]. No 1, pp. 116–122.

9. Homutenko V.P., Nemchenko V.V., Volkova O.G., Homutenko A.V. (2010). *Kredytна kooperacija Ukraїny: suchasnyj stan ta perspektyvy rozbudovy: monografija* [Credit cooperation of Ukraine: current state and prospects for development: monograph]. Odessa: Druk Pivden'. 347 p.

10. Krasnoruc'kyj O.O., Krut'ko M.A. (2014). *Sil's'kogospodars'ka obslugovujucha ta finansovo-kredytна kooperacija: mehanizmy ta instrumentarij rozvytku: monografija* [Agricultural servicing and financial-credit cooperation: mechanisms and tools of development: monograph]. Harkiv: Smugasta typografija. 260 p.

11. Babydorych L.I. (2014). *Kredytна spilka jak osoblyvyj vyd ekonomichnoi' organizacii* [Credit union as a special kind of economic organization]. *Visnyk Odes'kogo nacional'nogo universytetu* [Bulletin of the Odessa National University]. *Ekonomika* [Economy]. Vol. 19. Issue 2(5), pp. 94–98.

12. Malinovs'ka O.Ja. (2015). *Kredytні spilky jak dzherelo zabezpechennja kredytnymy resursamy sub'jektiv malogo biznesu* [Credit unions as a source of credit for small business entities]. *Ekonomichnyj visnyk universytetu* [Economic bulletin of the University]. Issue 27/1, pp. 217–221.

Функционирование субъектов кредитной кооперации: зарубежный опыт и вызовы для Украины Кропивко Н.М., Микитюк Д.М.

Установлено, что существующая банковская система нацелена, прежде всего, на кредитование высококонцентрированных сельскохозяйственных предприятий и не адаптирована к потребностям малых форм хозяйст­вова-

ния на селе. Поэтому создание эффективного механизма кредитования субъектов малого и среднего сельскохозяйственного производства через систему кредитной кооперации сегодня приобретает особую актуальность.

Сельская кредитная кооперация – это параллельная банкам, альтернативная финансовая система, которая начала прочно занимать свою нишу в кредитно-финансовой системе страны. Ее направление деятельности – финансовое обслуживание малых и средних предпринимателей и жителей села, которые не могут обслуживаться в банках сельских регионов.

Доказано, что эффективная деятельность кредитной кооперации зависит от создания соответствующих предпосылок. Это, прежде всего, добровольность образования учреждений кредитной кооперации и аккумуляция средств физических и юридических лиц; целеустремленность кредитной кооперации на обеспечение режима наибольшего благоприятствования ее участникам при кредитном, расчетном, консультационном и других видах обслуживания; признание многообразия организационных форм учреждений кредитной кооперации; направление использования аккумулированных финансовых ресурсов преимущественно на производственные цели; предоставление финансовой поддержки кредитной кооперации, юридической и консультационной помощи со стороны государства.

Определено, что экономическая сущность кредитной кооперации преимущественно определяется не видом и направлением деятельности участников, а спецификой действий и функций, которые они кооперируют. Вовлечения в оборот союзов временно свободных средств всех категорий населения позволит использовать его доходы в районах проживания, в том числе направлять их на развитие аграрного сектора.

Создание кредитных союзов следует рассматривать как стимулирование развития малых форм хозяйствования, включая: стимулирование развития производства и переработки сельскохозяйственной продукции в личных крестьянских и малых фермерских хозяйствах, а также развитие других малых форм хозяйствования в аграрном секторе и перерабатывающей промышленности (в том числе стимулирование создания сельскохозяйственных обслуживающих кооперативов), расширение доступности кредитных ресурсов для личных крестьянских и фермерских хозяйств, а также для кооперативных формирований по производству, переработке и сбыту сельскохозяйственной продукции и оказанию услуг.

Ключевые слова: кредитная кооперация, кредитный союз, население, личное крестьянское хозяйство, фермерское хозяйство, государство.

Functioning of credit cooperation: foreign experience and challenges for Ukraine

Kropyvko M., Mykytjuk D.

It is established that the existing banking system is aimed primarily at lending to highly concentrated agricultural enterprises and is not adapted to the needs of small rural businesses.

Therefore, the creation of an effective mechanism for lending to small and medium-sized agricultural entities through a credit cooperative system is of particular relevance.

Rural credit cooperation is a parallel to banks, an alternative financial system that has begun to firmly occupy a niche in the country's credit and financial system. Its line of business is financial services for small and medium-sized entrepreneurs and villagers who cannot be serviced by banks in rural areas.

It is proved that the effective activity of credit cooperation is conditioned by the creation of appropriate prerequisites. This is, first of all, voluntary establishment of credit cooperative institutions and accumulation of funds of individuals and legal entities; the purpose of the credit cooperative to ensure the mode of greatest assistance to its participants in credit, settlement, consulting, and other types of services; recognition of the variety of organizational forms of credit cooperative institutions; the direction of use of accumulated financial resources mainly for production purposes; providing financial support to the credit cooperative and legal and consulting assistance from the state.

It is determined that the economic essence of credit cooperation is largely determined not by the type and nature of the participants' activity, but by the specifics of the actions and functions that they cooperate with. The involvement of unions of temporarily free funds of all categories of the population will allow to use its income in the areas of residence, in particular to direct them to the development of the agricultural sector.

The creation of credit unions should be seen as encouraging the development of small businesses, including: promoting the development of production and processing of agricultural products in personal peasant and small farms, as well as the development of other small forms of farming in the agricultural sector and processing industry (including the promotion of the creation of agricultural service providers cooperatives); expanding the availability of credit resources for private farms and farms, as well as for cooperative units for the production, processing and marketing of agricultural products and services.

Keywords: credit cooperation, credit union, population, personal peasant economy, farming, state.

Copyright: © Kropyvko M., Mykytjuk D. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

